

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:32
sssjournal.com

pp.1835-1852
ISSN:2587-1587

2019 / April / NİSAN
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 28/02/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 15/04/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 16.04.2019

İŞKUR TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞI UYGULAMASINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME¹

AN EVALUATION OF JOB AND VOCATIONAL COUNSELING BY İŞ-KUR

Dr. Öğretim Üyesi. İbrahim GÖRÜCÜ

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü,
İbrahim.gorucu@inonu.edu.tr, Malatya/TÜRKİYE
ORCID ID: 0000-0003-0640-4180

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1387>

Reference : Görücü, İ. (2019). “İşkur Tarafından Yürütülen İş ve Meslek Danışmanlığı Uygulamasına Yönelik Bir Değerlendirme”, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(32): 1835-1852.

ÖZ

İş ve Meslek danışmanlığı, bireyin gelecekteki hayatını önemli ölçüde etkileyecek bir aşamadır. İş danışmanlığı, işsiz kalan bireyin yeni bir iş edinme aşamasında karar almasıyla, meslek danışmanlığı bireyin gelecekte çalışacağı mesleği belirlemesi aşamasıdır. Her iki durumda özeldir bireyi genelde ise içinde yaşadığı toplumu olumlu ya da olumsuz etkileyecek nitelikte kararlardır. Çünkü istemediği bir işte çalışmak veya sevmeyeceği bir mesleği seçmek, bireyin hem mutsuz hem de verimsiz olmasına yol açabilecektir. Bu bağlamda Türkiye’de tarafından yürütülen iş ve meslek danışmanlığı özel bir öneme sahiptir. Çalışmada İŞKUR tarafından yürütülen bu hizmetin yasal çerçevesi ortaya konulduktan sonra uygulamalar değerlendirilmiş ve daha verimli ve etkin olması için çeşitli öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İş Danışmanlığı, Meslek Danışmanlığı, İŞKUR, Aktif İstihdam Politikası

ABSTRACT

Job and vocational counseling are a stage that will significantly affect the future life of an individual. Job counseling is the decision of an unemployed individual at the stage of getting a job while vocational counseling is the stage where the individual determines the profession that they will carry out in the future. In both cases, they are decisions that will negatively or positively affect the individual privately and, in a more general sense, the society in which the individual lives. Because, working in a job that the individual does not want or choosing a profession that they would not like can cause them become both unhappy and inefficient. Therefore, job and vocational counseling carried out by İŞKUR (the Turkish Employment Organization) is of importance from this perspective. In this study, after presenting the legal framework of this service carried out by İŞKUR, the applications were assessed and the suggestions for a more efficient and effective service process were presented.

Keywords: Job Counseling, Vocational Counseling, İŞKUR, Active Employment Policy

1. GİRİŞ

İşsizlik sorunu, günümüzde tüm ülkeler açısından önemli bir sorun olmaya devam etmektedir ve uzun bir süre de devam edeceği öngörülmektedir. İşsizliğin önlenmesine yönelik ortaya konulan birçok politik tedbir bulunmaktadır. Bunlar, genel olarak işsizliği önlemeye yönelik aktif istihdam tedbirleri ve işsizliğin olumsuz sonuçlarını mümkün olduğunca azaltmaya yönelik pasif istihdam politikalarıdır.

¹ Bu Çalışma 2006 Yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak Kabul edilen “Türkiye’de İşgücü Piyasası Yönetimi ve Bir Model Önerisi” başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

İşsizliğin önlenmesinde kullanılan aktif istihdam politikalarının amacı, yeni istihdam olanakları yaratmak olarak özetlenebilir. Fakat bu politikaların başarıya ulaşması sadece istihdam yaratmakla mümkün olmamaktadır. İşsizlere iş yaratmak, sorunun buzdağının görünen kısmına ilişkin çözüm olarak görülebilir. Asıl sorun; istihdam edilen işsizlerin istihdam edildiği alanın işsizlerin yeteneklerine uygun olması, o işi sevebilmesi ve verimli olmasına ilişkindir. Bunun için işsiz ile iş ilişkisinin doğru yer ve zamanda eşleştirilmesinin sağlanmalıdır. Bu görev Türkiye’de İŞKUR’a verilmiştir (4904 s.k.md.3/c).

İşsiz ile iş arasındaki uyumun sağlanmasında kullanılacak en etkin yöntem ise kişinin istek ve yeteneklerine uygun iş olanaklarının sağlanmasıdır. Bu ise iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye İş Kurumu tarafından 2002 yılında başlatılan ve ciddi ilerlemeler gösteren hizmete ilişkin çalışmaların kuruma ait istatistiki verilerin incelenerek gelişmelerin değerlendirilmesi ve görülen aksaklıklara ilişkin önerilerin ortaya konulmasıdır.

2. KAVRAMLAR

2.1. İş ve Meslek Danışmanlığı Kavramı

İş ve meslek danışmanı kavramı Mesleki Yeterlilik kurumu tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır; “*meslek seçimi aşamasında bulunan, iş bulmada/seçmede güçlükleri olan, mesleki uyumsuzluk problemleri bulunan, mesleki becerilerini geliştirmek, mesleğini veya işini değiştirmek isteyenlere yönelik olarak; kişisel özellikler ile mesleklerin gerektirdiği nitelikleri, şartları ve iş piyasasının gereksinim duyduğu iş/meslekleri karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş/mesleği seçmesi, seçtiği iş/meslekle ilgili eğitim imkânlarından yararlanması, işe yerleştirilmesi ve işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım eden nitelikli kişidir.*” (Mesleki Yeterlilik Kurumu,2017,6).

İş ve meslek danışmanlığına ilişkin başka bir tanımda ise aşağıdaki hususlar vurgulanmıştır: “*Bir bireyin kendisini tanıması, işler, meslekler ve iş dünyası hakkında bilgi sahibi olması; kendisi ile işler, meslekler ve örgütleri karşılaştırması ve bir istihdam ve gelişim planı oluşturması için bireye yapılan profesyonel ve sistematik yardım etme ve destek sürecidir.*” (Erdoğan,2011,7).

2.2. Meslek Danışmanlığı

Meslek danışmanlığı ya da son yıllardaki yeni adıyla kariyer danışmanlığı konusunda farklı tanımlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

İŞKUR, meslek danışmanlığını şu şekilde tanımlamaktadır. Kişilerin ilgi ve yetenekleri ile mesleklerin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun mesleği seçmesi, seçtiği meslekle ilgili eğitim imkanlarından yararlanmasına periyodik olarak yardım edilmesi sürecidir (İŞKUR,2013,10).

Taş ise, meslek danışmanlığını şu şekilde tanımlamaktadır. “*Meslek seçme aşamasında bulunan öğrencilere, gençlere ve bireylere yönelik olarak sunulan hizmete Meslek Danışmanlığı*” denilmektedir (Taş,2011,172).

Bir başka tanımda ise, “*Kariyer Danışmanlığı, bireylerin kendi kariyer gelişim süreçlerine ilişkin farkındalık geliştirmelerini, kararlar vermelerini ve plan yapmalarını, bu süreci ilgi, yetenek ve değerleri doğrultusunda etkin bir şekilde yönlendirmelerini ve süreçteki belirsizlik, değişim ve geçişlerle daha iyi başa çıkabilmelerini hedefleyen bir danışma sürecidir.*” (http://kariyer.istanbul.edu.tr).

Niles ise; meslek danışmanlığını şu şekilde tanımlamaktadır. “*psikolojik danışmanların bireylere kendilerini anlamaları ve günlük yaşamlarındaki amaçları bulmaları, potansiyellerini yerine getirebilmelerine izin verecek mesleki kararlarını belirgin hale getirmesine yardım etmeleri şeklinde tanımlanan bir kavramdır.*” (Niles,2003,70).

Tanımların ortak unsurlarını şu başlıklar altında toplamak mümkündür:

- Meslek danışmanlığı, henüz meslek seçimi aşamasının başındaki bireylere yönelik bir hizmettir.
- Bireyin ilgi ve yeteneklerinin görüşme yoluyla belirlenmesi yoluyla kendini tanımasını sağlamaktadır.
- Bireyin belirlenen ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklerin tanıtılması ve bu mesleklere yönelik, eğitim olanakları, mesleğin özellikleri ve geleceğinin aktarılması yoluyla rehberlik edilmesi, süreçlerinden oluşmaktadır.

2.3. İş Danışmanlığı

İş danışmanlığı, meslek danışmanlığından farklı olarak kurumda kayıtlı olan veya kuruma başvuran işsiz veya daha iyi koşullarda iş arayan bireylere yönelik sunulan bir hizmettir.

İş danışmanlığı, İŞKUR tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır. “*Kişilerin ilgi ve yetenekleri ile mesleklerin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun işi seçmesi, işe yerleştirilmesi ve işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne periyodik olarak yardım edilmesi sürecidir.*” (İŞKUR,2013,10).

Bir başka tanımda ise iş danışmanlığı şu şekilde belirtilmektedir: “*İş bulmada/seçmede güçlükleri olan, mesleki uyumsuzluk problemleri bulunan, mesleki becerilerini geliştirmek isteyen, mesleğini veya işini değiştirmek isteyen yetişkinlere yönelik olarak sunulan hizmetlere ise “İş Danışmanlığı” hizmeti denilmektedir*(Taş,2011,172).

3. TÜRKİYE’DE İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİN GELİŞİMİ

Dünya’da meslek danışmanlığı konusundaki gelişmelerin tarihi 19. Yüzyılın sonlarına kadar uzanırken (Kuzgun,2014,7), günümüzde istihdam kurumlarınca yürütülen iş ve meslek danışmanlığını yürütmek üzere ilk büro asıl işi mühendislik olan ve bu alanın kurucusu olarak kabul edilen Frank Parsons tarafından 1908 yılında Boston’da kurulmuştur (Kuzgun,2006,3).

İŞKUR tarafından yürütülen iş ve meslek danışmanlığına ilişkin ilk çalışmalar ;“Uygun Meslek Seçiminin yolu”, “Mesleğimizi Nasıl seçelim?”, “Okullarımızı Tanıma Kılavuzu” adlı üç broşür ve ABD’den getirilen “Siz ve İşiniz”, ”İşinizi Nasıl muhafaza Edebilirsiniz?”, ”Mesleğinizi Nasıl seçebilirsiniz?”, ”Bir meslek seçerken”, ”Kendinize Uygun İş bulmak”, „Kızlar İçin Meslekler”, adlı filmlerin getirilmesiyle başlamıştır(İ.İ.B.K,1971,84). Bu dönem için kurumun hizmete bakışı sadece iş danışmanlığı olarak görülmektedir.

Kurum tarafından mesleğe yöneltme çalışmalarını yürütmek üzere 1969 yılında Etüd ve Meslekler Müdürlüğü bünyesinde iş danışmanı yetiştirmek amacıyla Mesleğe Yöneltme (İstihdam danışmanlığı) servisi kurulmuştur (İİBK.,1971,85). Aynı yıl içinde bir Genel müdür Yardımcısı ve Etüd Müdürü araştırma yapmak üzere ABD’ye gönderilmiştir.

İş ve meslek danışmanlığı faaliyetleri 1971-1991 yılları arasında Ankara’da Mesleğe Yöneltme Şube Müdürlüğü çerçevesinde yürütülmüştür (Şube Müdürlüğü bünyesinde

İŞKUR iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri konusunda asıl atılımı 1991 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumunun (İİBK) çalışma hayatında daha etkin ve çağdaş bir yapıya getirilmesinin hedeflendiği ve Alman Çalışma Kurumu ile İİBK tarafından birlikte yürütülen, “İstihdam ve Eğitim Projesi” kapsamındaki “İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun Reorganizasyonu Bileşeni” çerçevesinde, F.Almanya’ya gönderilen iş ve meslek danışmanlarının eğitimi sonrasında 5 Şube Müdürlüğünde (Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir) meslek danışmanlığı servisi ile hizmet vermeye başlayarak gerçekleştirmiştir (Bodur,2013,30).

1993 yılında Ankara’da ilk iş ve meslek danışmanlığı merkezi açılırken, 2007 yılında hizmet verilen 40 ilde 43 iş ve meslek danışmanlığı merkezi, 24 ilde 27 iş ve meslek danışmanlığı servisi ile hizmet vermeye başlamıştır (Karagülle,2007,31).

2010 yılından itibaren kurum iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin hedef kitlesi ve hedef kitlelerin hizmetten beklentilerindeki farklılıklar nedeniyle iki hizmeti birbirinden ayırma yoluna gitmiştir. Böylece meslek seçimi konusunda destek bekleyen kesime yönelik hizmetler “Meslek Danışmanlığı”, işgücü piyasasına girme veya piyasa içinde bulunmakla birlikte gerek kendisinden gerekse piyasa beklentilerinden dolayı sorunlar yaşayan kesime yönelik hizmetler ise” İstihdam Danışmanlığı” şeklinde yapılandırılmıştır.

Anlayıştaki köklü değişim, 2012 yılında an İş ve Meslek Danışmanlarının göreve başlamasıyla yeni bir aşamaya geçmiştir.

4. İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞININ YASAL DAYANAKLARI

4.1. Ulusal Düzenlemeler

İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin yürütülmesine esas olan ve ilgili kuruma görev veren ve bu hizmetlerin yasal dayanağını oluşturan ulusal yazılı kaynaklar şunlardır.

4.1.1. 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Anayasamızın “Çalışma ve Sözleşme Hürriyeti” Başlığı altında yer alan 48. Maddesi ve “Çalışma İle İlgili Hükümler” Başlığı altında yer alan “A. Çalışma hakkı ve Ödevi” başlıklı 49. Maddeleri iş ve meslek danışmanlığı çalışmalarının temel dayanağını oluşturmaktadır. Nitekim bu iki maddeden ilki olan 48. Madde “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir” demek suretiyle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının meslek seçme özgürlüğünü açıkça güvence altına almaktadır.

49. madde ise; bir yandan çalışmanın her Türk vatandaşının hakkı ve ödevi olduğunu belirtirken, 03.10.2001 tarih ve 4709/19./b fıkrası ile yapılan değişiklikle, devlete bu alanda, çalışanların hayat seviyelerini yükseltme, çalışanları ve işsizleri koruma, çalışmayı destekleme, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik ortam yaratma görevlerini vererek, iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin devlet tarafından öncelikle yerine getirilmesi konusunda görevli olduğunu belirtmektedir.

4.1.2. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu

İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin yürütülmesi görevi 4904 sayılı Kanun ile Aile Çalışma ve sosyal hizmetler bakanlığına bağlı Türkiye İş Kurumu’na verilmiş bir görevdir. Kurumun bu konudaki görevi 15.07.2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 617. Maddesinin 1/c fıkrasında “ *İş ve meslek analizleri yapmak, yaptırmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak, istihdamdaki işgücüne eğitim seminerleri düzenlemek*” şeklinde yer almaktadır.

İŞKUR’un görevleri yanı sıra Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin kurumun merkez teşkilatını düzenleyen 622. Maddesinin c fıkrasında İş ve Meslek Danışmanlığı Dairesi Başkanlığı’na yer verilerken, 623. Maddesinin “c” fıkrasında başkanlığın görevleri şu şekilde yer almaktadır.

- Kuruma kayıtlı iş arayanlara ve işverenlere iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek.
- Öğrencilere ve iş arayanlara mesleki rehberlik hizmetleri sunmak.
- İş ve meslek danışmanlarına ilişkin iş ve işlemleri koordine etmek, şeklinde yer almaktadır.

4.1.3. 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu

Pasif istihdam politikası araçlarından olan işsizlik sigortası hizmetlerinin yasal dayanağını oluşturan 4447 sayılı Kanunun 48. Maddesinin 13.02.2011-6111 sayılı Kanunla değişik 69. Maddesi işsizlik sigortası fon gelirlerinin %30’unun aktif istihdam politikaları için kullanılmasına izin verirken, bu hizmetler arasında işe yerleştirme ve danışmanlık hizmetleri vermeyi de katması nedeniyle İş ve Meslek Danışmanlığı hizmetlerinin yasal dayanaklarından bir diğerini oluşturmaktadır.

4.1.4. Türkiye İş Kurumu Görev Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği

15.10.2012 tarih ve 415933 sayılı Bakan onayı ile yürürlüğe giren Yönetmeliğin 11. maddesinde yer alan İş ve Meslek Danışmanlığı Daire Başkanlığının görevleri arasında yer alan:

- Meslek ya da alan seçme aşamasında olan öğrencilere mesleki rehberlik hizmetleri ile yetişkinlere iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek.
- Meslekler, mesleki eğitim yerleri ve çalışma hayatıyla ilgili bilgi kaynaklarını basılı, görsel ve işitsel olarak hazırlamak, hazırlatmak; bunları ihtiyaç sahiplerinin kullanımına sunmak,
- İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinde ölçme ve değerlendirme araçlarından yararlanılarak, iş arayanlara iş arama becerilerini artırıcı bilgiler verilmesini sağlamak,
- Yaşam boyu eğitim anlayışı içinde işgücü piyasasının nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak ve işsizlerin istihdamını kolaylaştırmak ya da iş kurmalarına yardımcı olmak üzere Kuruma kayıtlı işsizlere ve işini kaybetme tehlikesi bulunan işgücü ile işsizlik ödeneği ve iş kaybı tazminatı almaya hak kazanmış işsizlere meslek edindirme, meslek değiştirme ve meslek geliştirme eğitimi verilmesini sağlamak,

Türkiye İş Kurumu Görev Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği'nin 23. Maddesinde yer alan İl müdürlüklerinin Görevleri başlığı altında yer alan "f" fıkrası uyarınca Daire başkanlığınca yürütülen hizmetleri il düzeyinde yürütmek.

İşgücü Uyum Hizmetleri Yönetmenliğinin "İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri" başlığı altında yer alan 30./1 ve2. fıkraları uyarınca" Uygulanacak aktif işgücü programlarına esas olmak üzere sunulan iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri; bireylerin ilgi ve yeteneklerine uygun iş ve mesleği seçmesi, seçtiği meslekle ilgili eğitim imkânlarından yararlanması, işe yerleştirilmesi ve işe uyumunun sağlanması amacıyla, doğrudan Kurum tarafından ya da Genel Müdürlükçe belirlenen esaslara bağlı olarak hizmet alımı yoluyla yürütülür. (2) Danışmanlık hizmetlerinin temelini oluşturan; meslekler, mesleki eğitim yerleri ve çalışma hayatıyla ilgili bilgileri içeren materyallerin güncellenmesi ve ihtiyaç duyulması halinde yeni materyallerin hazırlanması çalışmalarında birinci fıkrada yer alan hükümler uygulanır." Düzenlemeleri İş ve Meslek Danışmanlığının ulusal kaynaklarını oluşturmaktadır.

4.2. Uluslararası Düzenlemeler

İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin uluslararası kaynaklarını oluşturan düzenlemeler, Türkiye Cumhuriyeti tarafından usulüne uygun olarak kabul ettiği uluslararası anlaşmaları içermektedir. Bu düzenlemeler şunlardan oluşmaktadır.

4.2.1. 88 Sayılı İş ve İşçi Bulma Servisi Kurulması Hakkında Sözleşme

İLO tarafından 17.06.1948 yılında kabul edilen ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından 30.11.1949 tarih ve 5448 sayılı Kanun ile kabul edilerek,14.07.1950 tarihinde yürürlüğe giren sözleşmenin iş ve işçi bulma kurumlarının görevlerinin yer aldığı 6. Maddesinin "c" fıkrası uyarınca "İş talebinde bulunanları tescil ve bunların mesleki vasıflarını, tecrübe ve arzularını not etmek, işe konulmaları için onlara sualler sormak, icap ederse, bedeni ve mesleki kabiliyetlerini yoklamak, mahal varsa mesleki yöneltme, mesleki yetiştirme veya yeniden mesleki intibak hususlarında onlara yardımda bulunmak" şeklinde yer almaktadır.

Sözleşme kamu hizmeti olarak sunulması önerilen iş ve işçi bulma hizmetlerine yönelik oluşturulacak kurumlara yerine getirmesi gereken görevler (a-f" fıkraları ve alması gereken tedbirler "g-l" şeklinde bir ayrıma gitmiş ve iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerini yerine getirmesi gereken görevler arasında sayması nedeniyle, sözleşme uluslararası kaynaklar arasında yerini alan bir düzenleme olmaktadır.

4.2.2. 142 Sayılı İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Hakkında Sözleşme

1975 yılında kabul edilen ve üye devletlerin imzasına açılan sözleşmenin ana teması,1. Madde de şöyle açıklanmaktadır. “Her üye, özellikle kamu istihdam hizmetleri aracılığı ile, istihdam ile yakından ilişkili olarak kapsamlı ve koordineli mesleki rehberlik ve mesleki eğitim politika ve programları kabul edip, geliştirecektir.”

Bu çerçevede üye ülkeler tüm bireyler için mesleki rehberlik, mesleki eğitim imkanları, mesleklere ilişkin eğitim fırsat ve olanakları, meslekte ilerleme imkanları ve mesleğe ilişkin beklentilere yönelik ulusal politikalar belirlemek ve gerekli önlemleri almakla görevlendirmektedir.

Sözleşme Türkiye Cumhuriyeti tarafından 26 Kasım 1992 tarihinde 3850 sayılı Kanunla kabul edilmiş ve 12 Temmuz 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

4.2.3. Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi (Avrupa Sosyal Şartı)

Türkiye Cumhuriyeti tarafından 18 Ekim 1961 tarihinde imzalanan ve 16 Haziran 1989 tarihinde 3581 sayılı Kanun ile onaylanan Avrupa Sosyal Şartı olarak bilinen sözleşmenin “Mesleğe Yönelme” başlıklı 9. Maddesi şöyledir. “Akit Taraflar mesleğe yöneltilme hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak üzere, gerektiğinde, engelliler de dahil olmak amacıyla herkese, niteliklerine ve bu niteliklerin iş olanaklarıyla ilişkisine göre işini seçme ve mesleğini geliştirmesine ilişkin sorunları çözmek için yardımcı olacak bir hizmet vermeyi veya bunu teşvik etmeyi ve bu yardımın okul çocukları da dahil olmak üzere gençler ve yetişkinler için ücretsiz yapılmasını sağlamayı taahhüt ederler.”

Sözleşme ile üye devletlerin toplumun tüm kesimlerine yönelik mesleğe yönelme hizmetlerini ücretsiz olarak sunması görevini yüklemesi nedeniyle iş ve meslek danışmanlığı hizmetinin uluslararası kaynağını oluşturmaktadır.

5. İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞI ORGANİZASYON YAPISI

İş ve meslek danışmanlığı hizmeti merkezde İş ve Meslek Danışmanlığı Daire Başkanlığı, Taşra’da ise,81 İl Müdürlüğü ve 77 Hizmet Birimi düzeyinde örgütlenmiştir. Kurum 2018 yılı sonu itibariyle 3926 iş ve meslek danışmanı ile hizmet vermektedir.

İŞKUR’un 2012 yılında tahsis edilen 4000 iş ve meslek danışmanı kadrosunun önemli ölçüde doldurulmasına rağmen (2018 yılı sonu itibariyle 3926) bu kadroların yeterli olduğunu söylemek mümkün görülmemektedir. Kuruma tahsis edilen kadro toplamı 13.919’dur. Bu kadroların doluluk oranı %60,7’dir. Toplam kadronun 9572’si (7360’ı dolu %60,7) Devlet memuru Statüsünde, geri kalan 2265’i ise (102 Sözleşmeli,989 işçi statüsünde) çalışmaktadır (İŞKUR,2018,7).

Kurumun halen boş olan 2702 Memur ve 2185 Sözleşmeli kadrolarını hızlı bir şekilde iş ve meslek danışmanı kadrolarına öncelik verecek şekilde doldurması gerekmektedir. Bunun gerçekleşmesi durumunda iş ve meslek danışmanlığı, sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlardan oluşmaktadır. olan İŞKUR’un, 8.451 çalışanının 609’u merkezde, 7.842’si taşrada görev yapmaktadır. Dolu kadronun % 7,2’si merkez teşkilatında, % 92,8’i taşra teşkilatında olup, kadroların doluluk oranı % 60,7’dir.

Türkiye’de iş ve meslek danışmanlığına ilişkin lisans düzeyinde eğitim kurumu bulunmamaktadır (Yıldız,Yörübulut,2017,97). Yıldız ve Yörübulut’un yapmış olduğu çalışmada İŞKUR’da istihdam edilen iş ve meslek danışmanlarının (Çalışma kapsamında) sadece %6,7’sinin İİBF mezunu olduğu , %93,3’ünün ise, meslekle ilgili olmayan bölümlerden (Meslekle ilgili bölümler olarak (sosyal Hizmetler, Psikoloji ve sosyoloji bölümleri alınmıştır.) mezun oldukları belirlenmiştir. Emirgil,Aca ve Işığışık tarafından yapılan bir diğer çalışmada iş ve meslek danışmanlarının ağırlıklı olarak Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu olduğu görülmektedir.(Emirgil vd.,2014,153).

Kurum hizmet sunduğu kesimlere yönelik personel açısından gerek sayısal gerekse kaynak açısından yetersizlik göstermektedir.Bu eksikliklerin kurum çalışmalarına yansımalarını söylemek

yanlış olmayacaktır. Zira İŞKUR'un 1991 yılında yeniden yapılanma sürecinde deneyimlerinden yararlandığı Alman İş Kurumu (Bundensanstalt Für Arbeit) bu hizmeti sunacak personelini Manheim'de bulunan Federal meslek Yüksekokulunda 2 yıl dört Sömestr süren teorik ve pratik eğitim den geçirmektedir.(İİBK.1991,64). Oysa İŞKUR istihdam ettiği iş ve meslek danışmanları için aranan temel özellik lisans düzeyinde bir eğitim kurumundan mezun olmak ve örgün veya online eğitim sonucu girilen bir yazılı bir sözlü sınavda başarılı olarak sertifika almış olmak şeklindedir.

Kurum hizmetlerinin hedef kitlelere göre bir ayrımı bulunmamaktadır. Yani iş ve meslek danışmanları aynı zamanda iş danışmanı olarak iş arayanlara, meslek danışmanı olarak, öğrencilere, okullara, velilere ve bireysel danışmanlara, insan kaynakları konusunda işverenlere hizmet sunmaya çalışmaktadır. Kurumun mevcut fiziki yapısının yetersizliği ki bu durum kurum tarafından da kabul edilmektedir (İŞKUR,2019,135).

6. İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİNİN AMACI VE HEDEF KİTLESİ

6.1. İş ve Meslek Danışmanlığının Amacı

İş ve meslek danışmanlığının amacını ortaya koymak için öncelikle bu hizmete neden ihtiyaç duyulduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

Günümüzde istihdam kurumlarının üstlenmiş oldukları en önemli görev işgücü piyasası faktörlerinin (işgücü ve işveren) uygun yer ve zamanda bir araya getirerek ülkenin en önemli kaynağı olan insan gücü kaynağının, etkin ve verimli kullanılmasını sağlamaktır. Ülkelerin büyük bir rekabet içerisinde olduğu günümüzde kalkınma yarışında geri kalmamak için ülkenin ihtiyaç duyduğu insan gücü kaynağının planlanması büyük önem arz etmektedir. İnsangücü planlamasının yapılması tek başına yeterli olmamaktadır. Çünkü bireyler doğuştan farklı yeteneklere sahiptirler ve bu yeteneklerin belirlenerek kişinin bu doğrultuda eğitilerek yetenekli olduğu alanda çalışmasının sağlanması özelde birey genelde ise toplum ve ülke açısından önemli faydalar sağlayacaktır.

İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin amacı, hizmetin sunulduğu kesimlere göre farklılıklar göstermektedir.

Meslek seçimini etkileyen ve üzerinde uzlaşmış bir liste bulunmamakla birlikte en bilinen etmenler şunlardır:

- Bireysel özellikler (ilgi, yetenek, değer, amaç, beklenti, kişilik özellikleri, fiziksel özellikler, bireyin kendisi ve mesleklerle ilgili algılamaları, deneyimleri, mesleki olgunluk vb.),
- Sosyal özellikler (ailenin özellikleri, içinde yaşanan kültürün mesleklere ve cinsiyete dayalı algılamaları, sosyal yapı, medya vb.),
- Politik, ekonomik, yasal ve sisteme ilişkin özellikler (ülkenin yönetim biçimi, ekonomik yapısı, yasalar, eğitim ve sınavla ilgili sistemleri, iş bulma olanakları, vb.),
- Şans (sağlık koşulları, doğal olaylar, beklenmedik karşılaşmalar, vb) (Korkut Owen,2008,3-4).

İş ve meslek danışmanlığı hizmeti farklı kesimlere yönelik hizmetlerden oluşmaktadır. Bu nedenle amacının belirlenmesi de bu kesimlerin ihtiyacına göre farklılıklar göstermektedir. Her ne kadar ulaşılmak istenen amaç ortak olsa da hizmetin sunumu sırasında önemli farklılıklar içermektedir.

6.1.1. Meslek Seçimi Hizmeti Sunulan kesime Yönelik Amaçlar

Bu kesim genellikle eğitim sürecinin başında olan ve meslek seçimi aşamasında olan (Türkiye için 8. Sınıf) bireyleri kapsamaktadır.

Bu aşamada bireye yönelik hizmetler, bireyin kendini tanıması, meslekler hakkında bilgi edinmesi ve bu meslekler konusunda mevcut ve gelecekteki durum, kişiye uyumu gibi konularda bilgi verilerek sağlıklı bir meslek seçimi yapmasına yardımcı olunması amaçlanmaktadır.

6.1.2. Meslek Seçimini Yapmış Bireylere Yönelik Amaçlar

Bu kesim, meslek lisesi, meslek yüksekokulu ve üniversite eğitimini tamamlamış olan bireyleri kapsamaktadır. Verilen hizmetlerden beklenen amaçlar;

- İşgücü piyasasının istediği deneyimi kazanmalarını sağlamak,
- Başvuran bireylere, iş arama, iş görüşmesi, özgeçmiş hazırlama gibi konularda yardımcı olmak suretiyle istihdamlarını sağlamak.

6.1.3. İşsiz Veya Mevcut İşinden Memnun Olmayan kesimlere Yönelik Amaçlar

Bu kesim, kurum hizmetleri içerisinde en fazla hizmete ihtiyaç duyan kesimdir. Çünkü kurum kayıtlarında 2018 yılı itibariyle kayıtlı olan işgücü sayısı 6.329.902 kişidir. Kayıtlı işsiz sayısı ise; 3.509.603 kişidir. (İŞKUR,2018). Kayıtlı işgücü ile Kayıtlı işsiz arasındaki 2.820.290 kişi daha iyi koşullarda iş arayanları oluşturmaktadır. Bu rakam ülkemizde işi olmasına rağmen bu işten memnun olmayan bireylerin sayısının neredeyse işsiz sayısına ulaşmasını göstermesi açısından özellikle dikkat edilmesi gereken bir durum olduğunu göstermektedir.

Kurum çalışmalarının önemli bir kısmını bu kesim oluşturmaktadır. Bu kesime yönelik hizmetlerin amaçları ise şu başlıklar altında toplanabilir.

- İş arayanların kişiliklerine ve yeteneklerine uygun iş ve mesleki eğitim almalarına yardımcı olmak,
- Mevcut işinden memnun olmayan veya iş değiştirmek isteyen kişilerin yeniden eğitilmeleri yoluyla kendilerine en uygun bir meslek ve iş seçmelerine yardımcı olarak olabildiğince kısa bir sürede işgücü piyasasına katılımlarının sağlanması.
- Bireylerin yetenek ve eğitimlerine uygun bir işte çalışmalarını temin etmek.
- Toplumda dezavantajlı grupların (Engelli ve Eski Hükümlü) istihdam edilmelerini kolaylaştıracak şekilde ilgili bireylere yardımcı olmak.

6.2. İş ve Meslek Danışmanlığı Hedef Kitlesi

İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin hedef kitleleri şu kesimlerden oluşmaktadır.

6.2.1. İş arayanlara Yönelik İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri

İŞKUR tarafından bu kesime yönelik hizmetin sunumunda dörtlü bir ayrıma gidilmektedir. Bu ayrıma esas olan kriterler, iş arayanların nitelikleri, işgücü piyasasındaki durumları (Çalışan veya işsiz), iş arama konusundaki yeterlilikleri, sosyo-psikolojik durumları gözönüne alınarak belirlenmektedir.

Birinci Grup: İşgücü piyasasından uzun süre uzak kalmamış işsizler ile daha iyi koşullarda iş arayan kişilerden oluşmaktadır. Bu kişiler mesleki açıdan yeterlidirler veya ek yeteneklere sahiptirler (Eğitim, Sertifika, dil vb.). Çalışmalarını engelleyecek sosyal, psikolojik ve fiziksel engelleri bulunmamaktadır. Bu kesime yönelik hizmetler ağırlıklı olarak iş danışmanlığı şeklinde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca kurum kayıtlarındaki açık işlere nasıl ulaşacakları, özgeçmiş hazırlama, kendi işini kurmaya konusunda eğitime tabi tutulması yada yönlendirilmesi, yeni işsiz kalmış ve durumu uygun ise, işsizlik maaşı alma konusunda gerekli yönlendirmenin yapılması şeklinde gerçekleşen hizmetler verilmektedir.

İkinci Grup: Mesleki bilgi sahibi olmakla birlikte iş arama becerisine sahip olmayanların oluşturduğu gruptur. Bu gruptakiler yeni işsiz kalmışlardır. (En fazla 6 ay). İş görüşmelerinde başarısızdırlar, özgeçmiş hazırlamayı ve iş aramayı bilmemektedirler. Bu kişilere yönelik hizmetler bireyin kendini tanıması, özgüvenini kazanması, işgücü piyasası hakkında bilgi verilmesi gibi hizmetler sunulmaktadır.

Üçüncü Grup: İşgücü piyasasının istediği mesleki bilgi ve beceriye sahip olmayan veya sahip olduğu mesleki bilginin piyasa karşılığı olmayan kişilerdir. Bu kesime yönelik hizmetler; yeni bir meslek edinmesi için mesleki eğitim kurslarına yönlendirme, işe yerleştirilmesi için hem iş hem de

iş danışmanlık hizmetlerinin sunulması, yüksek vasıf gerektirmeyen işlere yönlendirme gibi hizmetlerden oluşmaktadır.

Dördüncü Grup: Uzun süredir işsiz olan, meslek sahibi olmamakla birlikte 2. Ve 3. Gruptaki bireylerin özelliklerinin hepsini barındıran bireylerdir. Bu kesime yönelik hizmetler ise; bireyin işe yerleştirilmesi için iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin sunulması, varsa dezavantajlarının ortadan kaldırılmasına yönelik hizmetlerin sunulması şeklinde gerçekleştirilmektedir.

İŞKUR bu alandaki kişilere yönelik olarak 2002-2018 yılları arasında yapmış olduğu çalışmalar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: 2002-2018 Yılları Arası İşsizlere Yönelik Bireysel Görüşme Sayıları

Yıllar	Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri	İş Danışmanlığı Faaliyetleri	Yıllar	Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri	İş Danışmanlığı Faaliyetleri
2002	4.585	4.330	2011	4.504	160.607
2003	1.281	1.702	2012	36.236	805.257
2004	1.817	2.249	2013	47.845	1.585.005
2005	607	1.038	2014	69.578	2.494.762
2006	796	1.328	2015	106.689	3.272.260
2007	1.103	1.502	2016	101.263	3.971.661
2008	919	3.235	2017	90.205	4.185.820
2009	1.598	5.255	2018	128.667	5.799.343
2010	3.649	16.075			

Kaynak: İŞKUR,2017- 2018 yılları Faaliyet Raporlarından derlenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

İŞKUR’un iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunduğu en büyük kesim olan işsizlere yönelik hizmetler iki farklı şekilde yürütülmektedir. Bunlardan ilki, Meslek danışmanlığı hizmetidir. Bu hizmetin kapsamına giren kesim yukarıda verildiğinden tekrar verilmemiştir. Bu hizmetin gelişimi incelendiğinde; İşsizlik sigortası fonu gelirlerinin İŞKUR tarafından kullanılmasına izin verilen 6111 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle 2011 yılında Meslek Danışmanlığı faaliyetleri 4.504’ten 2012 yılında 36.236’ya (%804), İş Danışmanlığı ise, 2011 yılında 160.607’den 805.257(%501) gibi bir artış göstermiştir. Meslek danışmanlığı faaliyetlerindeki artış, iş ve meslek danışmanlarının istihdamıyla açıklanabilirken, İş danışmanlığının 8 yıl gibi bir sürede 5.799.343’e yükselmesi tek başına bu nedenle açıklanmaktan uzak görünmektedir.

6.2.2. İşverenlere Yönelik Danışmanlık Hizmetleri

İŞKUR iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerini sadece işsizlere yönelik sunulan bir hizmet değildir. Bu hizmet işgücü piyasasının bir diğer önemli aktörü olan işverenlere yönelik olarak da verilen bir hizmettir. Bu kesime yönelik hizmetler ile işyerlerinin mevcut istihdam durumu, işgücü ihtiyacı, geleceğe yönelik işgücü ihtiyacı, karşılayamadıkları işgücünün nedenleri gibi konularda bilgi toplanarak bu konuda işverenlere yardımcı olunması için gerekli önlemlerin alınması amaçlanmaktadır.

İŞKUR işverenlere yönelik verilen hizmetler kurum tarafından iki gruba ayrılmaktadır (<http://statik.iskur.gov.tr>) şu başlıklar altında toplanmaktadır.

6.2.2.1. Standart Hizmetler (Her İşverene Ayrım Gözetilmeksizin Verilen Hizmetler)

- Aracılık/işe yerleştirme hizmetleri – açık işlerin alınması ve karşılanması
- Normal işe yerleştirme (istenen nitelikteki aday 2 ile 5 gün içinde bulunmalıdır.)
- Hızlı işe yerleştirme (işe en uygun aday 1 gün içinde bulunmalıdır.)
- Açık işlerin duyurulması
- E-istihdam modülünün tanıtılması,
- Açık işlerini İŞKUR kanalıyla duyurmak isteyen işletmelere yardımcı olunması,
- Mesleki rehberlik ve eğitim

- Mesleki eğitim olanakları hakkında işletmelere yol gösterilmesi,
- İşletmelerin beklenti ve eğitim ihtiyaçlarının öğrenilmesi sonucunda bunlara yönelik olarak ilgili kurumlarla eğitim programları hazırlanması.

6.2.2.2. İşverenlerin İstemesi Durumunda Verilecek Hizmetler

- -İş Kanunu, kısa çalışma, işsizlik ödeneği, istihdam teşvikleri, işgücü yetiştirme hizmetleri gibi mevzuat değişiklikleri hakkında bilgi verilmesi ve İŞKUR hizmetlerinin tanıtılması,
- Toplu işten çıkarma yapacak işletmeler için bu işgücünü büyümekte olan sektör ve branşlara yönlendirilmesi,
- İŞKUR hizmetleri için daha etkili işbirliği ve koordinasyon sağlamak amacıyla paydaş ve işletmelerle iletişim ağı toplantıları yapılması,
- Çok sayıda eleman alacak işletmeler için ofis alanı sağlanması,
- Personel eğitimi konusunda rehberlik edilmesi,
- Mesleki eğitim ve öğretim kurumları ile bağlantı kurulmasına yardımcı olunması,
- Benzer eğitim ihtiyaçları olan işletmeler arasında bağlantı kurulması İş rotasyonu – sabit personel eğitimdeyken bunların yerini alacak işsizlerin eğitilmesi,
- İşe alınacak işsizlerin eğitilmesi, - Toplu işten çıkarma durumunda işgücü piyasası mevzuatı hakkında bilgi verilmesi,
- Nitelikli işgücü arayan aynı tür işletmeler için fuarlar düzenlemesi,
- Aynı bölgede kurulacak yeni işletmeler için bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi,
- İŞKUR'un işletmenin tüm açık işlerini karşılama vaadinde bulunduğu protokoller yapılması (<http://statik.iskur.gov.tr>)

İŞKUR tarafından işverenlere yönelik olarak verilen bu hizmetlere ilişkin 2002-2017 dönemine ilişkin çalışmalar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: 2002-2018 Yılları Arası İşverenlere Yönelik Danışmanlık Hizmetleri

Yıl	İşyeri Ziyaret Sayısı	Alınan Açık İş	Yıl	İşyeri Ziyaret Sayısı	Alınan Açık İş
2002	40.749	139.275	2011	70.505	660.623
2003	16.379	129.258	2012	183.373	991.804
2004	15.291	109.678	2013	376.654	1.481.196
2005	20.610	113.827	2014	410.734	1.735.892
2006	19.117	151.794	2015	477.606	2.043.256
2007	40.379	186.922	2016	552.505	2.105.436
2008	35.939	178.620	2017	601.202	2.691.257
2009	33.978	165.890	2018	663.715	2.393.986
2010	42.025	368.636			

Kaynak:İŞKUR,2017- 2018 yılları Faaliyet Raporlarından derlenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

İŞKUR tarafından işverenlere yönelik danışmanlık hizmetlerini içeren tablo 2 incelendiğinde, kurumun bu kesime yönelik hizmetlerinin söz konusu dönem içinde 2010 yılına kadar 40.000'ler civarında seyrederken, 2010 yılından itibaren kurumun işsizlik sigortası kaynaklarını aktif olarak kullanmaya başlaması (İşgücü eğitim programlarından işverenlerin ihtiyaç duyduğu işgücünün yetiştirilmesine yönelik hizmetler) yanı sıra 2012 yılından itibaren iş ve meslek danışmanlarının göreve başlamasıyla hızlı bir artış içerisine girdiği görülmektedir. İşverenler ile iletişim sayısının artması kurumun işgücü piyasasında etkinliğinin artmasında önemli rol oynamaktadır. Kurumun temel görevleri arasında yer alan iş arayan ile işçi arayanı doğru yer ve zamanda biraraya getirme görevi bu kesimle sürekli iletişim kurulmasıyla daha da artmış görünmektedir.

6.2.3. İşgücü Piyasasına İlk Kez Girecekler ve Öğrencilere Yönelik Hizmetler

Bu kesime yönelik hizmetin hedef kitlesini oluşturan kesimler, Üniversite öğrencileri, eğitim hayatını bitirmiş ve çalışma hayatına başlamak üzere olan gençler ile orta öğretim kurumlarında eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu kesime yönelik hizmetlere bakıldığında;

6.2.3.1. Meslek Danışmanlığı Hizmeti Kapsamında Verilen Hizmetler

Bu çerçevede bireysel başvuruda bulunan veya eğitim kurumlarına yapılan ziyaretler sonucunda verilen hizmetler şu başlıklar altında toplanmaktadır.

- Meslek seçiminin önemi ve meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken konular,
- Seçilen mesleğe ilişkin eğitim imkânları ve mesleğe ilişkin temel bilgiler,
- Bireyin istek ve yetenekleri doğrultusunda mesleki rehberlik,

6.2.3.2. Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Meslek Danışmanlığı Hizmetleri

Türkiye’de İŞKUR dışında mesleki rehberlik hizmetlerinin yasal olarak verildiği en önemli kurumsal yapı Milli Eğitim Bakanlığıdır. Bakanlık tarafından 10.11.2017 tarih ve 30236 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik hizmetleri Yönetmeliği’nin “Öğretim kademelerine Göre Rehberlik Hizmeti” başlıklı 8. maddesi mesleki rehberliği beş kademede ele almaktadır. Bu kademeler şöyledir;

- Okul öncesi dönem rehberlik hizmetleri,
- İlkokul kademesinde rehberlik hizmetleri,
- Ortaokul kademesinde rehberlik hizmetleri,
- Ortaöğretim kademesinde rehberlik hizmetleri,
- Yaygın eğitimde rehberlik hizmeti.

MEB tarafından verilen rehberlik hizmetlerinin ilk üç kademesinde mesleğe yöneltmeden ziyade kendini tanıma, ifade etme, sosyal beceriler kazanmasını sağlamaya yöneliktir.

Ortaöğretim kademesinde ise, rehberlik hizmetleri aracılığı ile, öğrencinin yükseköğrenime devam etmeye istekli olmasına ve kendisine uygun bir alana yönelmesine, çalışma hayatına hazırlanmasına ve meslek edinmesine yönelik eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal rehberlik hizmetleri çerçevesinde yürütülmektedir. (Yönetmelik md.8/ç).

Yaygın eğitimde ise, bireysel özellikler dikkate alınarak, hayat boyu öğrenmeyi destekleyen, mesleki eğitim, çalışma hayatına hazırlık, yeni bir meslek edinme, aktarılabilir becerilerin iş ve meslek yaşamındaki önemine yönelik olarak eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal rehberlik hizmetleri çerçevesinde yürütülmektedir. (Yönetmelik md.8/d).

MEB tarafından mesleki rehberlik hizmeti verilmesi planlanmakla birlikte bu alanda hizmet verecek öğretmenlerin bu konuda fazla eğitim aldıklarını söylemek mümkün değildir (Korkut,2007,32).

İŞKUR tarafından meslek seçim aşamasında bulunan öğrencilere yönelik meslek danışmanlığı hizmetleri iki farklı şekilde izlenmektedir. Birincisi kurum görev alanı içerisinde yer alan okullara yönelik ziyaretler, İkincisi ise, bu okullarda bulunan öğrencilere yönelik yapılan grup görüşmeleridir.

Kurum tarafından öğrencilere yönelik hizmetlere ilişkin 2002-2017 yılları arasındaki faaliyetlere ilişkin sayısal veriler Tablo3’te verilmiştir.

Tablo 3: 2002-2018 Yılları Arası Orta Öğretim Öğrencilerine Yönelik Meslek Danışmanlığı Hizmetleri

Yıl	Okul Sayısı	Görüşme Yapılan Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Görüşme Yapılan Öğrenci Sayısı	Ulaşılan Sayısı %	Okul	Ulaşılan Öğrenci Sayısı %
2002**	6.210	*	3.023.602	87.983	*		2,91
2003**	6.941	480	3.014.392	48.639	7,72		1,61
2004**	6.816	512	3.039.449	49.247	7,51		1,62
2005**	7.435	646	3.258.254	68.207	8,69		2,09
2006**	7.934	601	3.386.717	67.223	7,57		1,98
2007**	8.280	542	3.245.322	116.653	6,55		3,59
2008**	8.675	404	3.837.164	137.623	4,66		3,59
2009**	8.913	680	4.240.139	172.920	7,63		4,08
2010**	9.281	583	4.748.610	174.759	6,28		3,68
2011**	9.672	589	4.756.286	156.387	6,09		3,29
2012***	27396	2.090	4.995.623	147.576	7,62		2,95
2013***	27974	13.536	5.420.178	529.322	48,38		9,77
2014***	26030	19.854	5.691.071	580.876	76,27		10,21
2015***	27893	21.884	5.807.643	501.176	78,46		8,63
2016***	28955	23.528	5.849.970	406.573	81,26		6,95
2017***	30528	22.146	5.689.427	688.721	72,54		12,11
2018***	Veri Yok	28786	Veri Yok	Veri Yok	0,00		0,00

(*)Veri Bulunmamıştır.,(**) 2002-2012 yılları arası 8 yıllık kesintisiz eğitim uygulaması nedeniyle sadece liseler dahil edilmiştir.(***) 2012 yılından itibaren 4+4+4 12 yıl zorunlu eğitim nedeniyle ortaöğretim okulları ortaokul ve lise olarak ayrı ayrı hesaplanmıştır.)

Kaynak: İŞKUR,2017- 2018 yılları Faaliyet raporları ve TÜİK, Eğitim İstatistiklerinden derlenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde kurumun okul ziyaretlerine 2005 yılında 7435 ortaöğretim kurumundan 646'sını (%8,69) ziyaret ederek başladığı faaliyetlerinin 2012 yılında göreve başlayan iş ve meslek danışmanlarından sonra 2012 yılında %7,62'ye ulaştığı görülmektedir. 2013 yılından itibaren kurumun bu alanda önemli aşamalar kaydettiği ve 2013 yılından itibaren mevcut okulların yarısından fazlasına ulaştığı görülmektedir. (Merkez –merkez dışı okullara yönelik olup olmama konusunda bilgi bulunmamaktadır.)

Okullara ulaşma konusunda ciddi gelişim gösteren kurumun aynı başarıyı öğrenciler konusunda gösterdiğini söylemek mümkün görülmemektedir. Bu durumun başarısızlık olarak algılanması şüphesiz insafsızca bir yaklaşım olacaktır. Kurumun yine de bu alanda 2012-2017 yılları arasında görüştüğü öğrenci sayısını 87,893 (%2,91), 2017 yılı itibariyle 688,721'e (%12,11) ulaştırmasına rağmen ülkenin insangücü kaynağını oluşturacak öğrencilere ulaşma konusunda daha çok çalışılması gerektiğini göstermektedir.

Ortaöğretim öğrencilerine yönelik hizmetin bir diğer ayağını ise meslek seçimi konusunda önemli bir etmen olan ailelere yönelik görüşmeler oluşturmaktadır. Kurumun ailelere yönelik faaliyetleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: 2002-2018 Yılları Arası Orta Öğretim Öğrencileri Velilerine Yönelik Bilgilendirme Toplantıları

Yıl	Yapılan veli Toplantısı	Yıl	Yapılan veli Toplantısı
2002	13	2011	*
2003	27	2012	37
2004	158	2013	131
2005	291	2014	95
2006	172	2015	47
2007	276	2016	12
2008	185	2017	43
2009	256	2018	**
2010	*		

(*)Toplantı Yapılmamıştır. (**) Veri Bulunmamaktadır.

Kaynak: İŞKUR,2017- 2018 yılları Faaliyet Raporlarından derlenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bireylerin meslek siciminde önemli bir etken olan ailelerin bu konuda bilgilendirilmesine yönelik ilk çalışmaların 2002 yılında 13 veliyle yapılan toplantıyla başladığı görülmektedir. Bu görüşmeler 2009 yılına kadar iniş-çıkışlar gösterse de önemli artışlar içermektedir. Fakat 2009 yılından sonra kurumun bu kesime yönelik bilgilendirme toplantılarının önemli düşüş içerisine girdiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında kurumun gelecekteki işgücünü etkileyen önemli bir kesimin bilgilendirilmesi konusundaki 2002-2009 yıllarına ait heyecan ve ilgiden önemli ölçüde uzaklaştığı görülmektedir.

6.2.4. Yükseköğretim Öğrencileri ve Mezunlarına Yönelik Hizmetler

İş ve Meslek danışmanlığının öğrencilere yönelik faaliyetlerinin önemli bir bölümünü de meslek seçimini yapmış olan yükseköğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik çalışmalar oluşturmaktadır.

Kurumun bu kesime yönelik hizmetlerine bakıldığında ağırlıklı olarak mezuniyet sonrasında ilişkin faaliyetlerden oluştuğu görülmektedir. 2013 yılında başlayan bu çalışmalar 2018 yılı sonu itibarıyla 91 irtibat noktasına ulaşmıştır (İŞKUR,2018,51). Kurum bu irtibat noktalarının sayısını 130'a yükseltmeyi amaçlamaktadır (İŞKUR,2018,106).

Bu kesime yönelik hizmetler istatistiki açıdan ayrı bir başlık altında izlenmemekle birlikte, özellikle iş arama becerilerinin geliştirilmesi konusunda yardımcı olduğu görülmektedir.

Üniversitelerle yapılan protokoller sonucunda oluşturulan irtibat noktalarında eğitime devam eden öğrencilere yönelik yüz yüze görüşmeler yöntemi ile işgücü piyasası hakkında bilgilendirme, iş arama teknikleri, iş arama becerileri gibi konularda öğrencilere danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

Bu kesime yönelik sunulan hizmetler konusunda ayrıntılı istatistiki bilgiler bulunmamaktadır. Fakat son beş yıl için üniversitelerin aldığı öğrenci sayısı ve kuruma yapılan başvurular çerçevesinde değerlendirme yapıldığında konu hakkında bir fikir edinme imkanı sözkonusu olmaktadır.

Tablo 5: 2012-2018 Yılları arasında Üniversitelere Yerleşen, Mezun Öğrenci Sayısı ve Kuruma Yapılan Başvurular

Yıl	Yerleşen Sayısı	Öğrenci	Mezun sayısı	Kuruma Sayısı	Yapılan Başvuru	Mezunların Oranı%	Başvuruya
2012	865.631		573.434	46.410		8,093346	
2013	877.787		648.535	75.112		11,5818	
2014	922.275		686.879	55.574		8,090799	
2015	983.090		752.593	48.612		6,459268	
2016	961.864		753.480	78.149		10,37174	
2017	825.397		749.707	150.208		20,03556	
2018	857.240		-	173.106		-	

Kaynak: İŞKUR,2012-2018 Aralık Ayları istatistik Bültenleri ve TÜİK Eğitim İstatistiklerinden derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde kurumun hizmet sunması gereken kesim olan yükseköğretim öğrencilerinin (Yükseköğretim ve Lisans mezunları dahil edilmiştir.) 2012 yılında 865,631 olan toplamı, 2018 yılında 857,240'a ulaşmıştır. Aynı şekilde mezun sayısı ise; 573,434'ten, 2017 yılında 749,707'e ulaşmıştır. Dönem içerisinde kuruma yapılan başvurular ise 46.410'dan 150.208'e ulaşmıştır.

Sözkonusu dönem için işsiz sayılarına bakıldığında ise, 2012 yılında yükseköğretim mezunu işsiz sayısı,614.877 iken, 2017 yılında 737,758'e ulaşmıştır. (İŞKUR,2018 b).

Tablo 6: İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetlerinin İş ve Meslek Danışmanları Açısından Değerlendirmesi (2012-2018)

YIL	Bireysel Görüşme	Grup Görüşmesi	İşyeri Ziyareti	Eğitim Öğretim Kurumu Ziyareti	İş ve Meslek Danışman Sayısı	Danışman Başına Düşen Bireysel Görüşme	Danışman Başına Düşen Grup	Danışman Başına Düşen İşyeri Ziyareti	Danışman Başına Düşen Eğitim Kurumu Ziyareti
2012	841493	271326	183373	2090	2632	319,7	129,8	69,7	0,8
2013	1632850	661720	376654	13536	3889	419,9	48,9	96,9	3,5
2014	2546340	981238	410734	19854	3823	666,1	49,4	107,4	5,2
2015	3378812	4357491	1783339	60437	3750	901,0	72,1	475,6	16,1
2016	4072924	1185264	552505	23528	3535	1152,2	50,4	156,3	6,7
2017	4276025	1144573	601202	22146	3740	1143,3	51,7	160,7	5,9
2018	5928010	841736	663715	28786	3926	1509,9	29,2	169,1	7,3

Kaynak: İŞKUR 2017-2018 Faaliyet Raporlarından derlenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kurum faaliyetlerinin yürütücüsü olan İş ve Meslek Danışmanlarının sayısal durumu ile kurum faaliyetleri karşılaştırıldığında çalışan sayısının yetersiz olduğu açıktır. 2012 yılında atanan iş ve meslek danışmanlarının toplam iş yükü (görüşmeler) 520 kişi iken, 2015 yılında 1464'e yükselmiş, 2018 yılında ise, 1715 kişi olarak gerçekleşmiştir. Aynı durum işyeri ziyaret sayısında da görülmektedir. İşyeri ziyareti sayısında 2012-2018 yılları arasında işyükü açısından %142'lik bir artış görülmektedir. Oysa aynı dönem içerisinde iş ve meslek danışmanı sayısındaki artış %49'da kalmıştır. Çalışanların yaptıkları işin önemli bir kısmının (işyeri ve okul ziyaretleri) kurum dışında olduğu kabul edilecek olursa, iş ve meslek danışmanlığı faaliyetlerinden gerekli verimin alınmasının oldukça güç olduğu görülmektedir.

7. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İşsizlik, ülkelerin gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın dün, bugün ve yarında en önemli sorunlardan biridir. Bu problemin devam edeceği de görünmektedir. Türkiye'nin işsizlik sorununun çözümünde en önemli kurumsal yapısı olan İŞKUR'un bu soruna yönelik çalışmalarından biri de iş ve meslek danışmanlığıdır. Bu hizmetin sunumundan elde edilmesi düşünülen yarar bireyin işgücü piyasasına olabildiğince çabuk ve etkin şekilde dönmesini sağlamaktır. Çünkü işsizlik sadece bireyin sosyal, psikolojik ve ekonomik açıdan sorunlar yaşaması değil aynı zamanda saklanması mümkün olmayan insangücü kaynağının atıl kalması yoluyla ulusal gelir kaybına neden olmaktadır.

İŞKUR tarafından mevcut durumda verilen hizmetler sorunun var olan kısmına yönelik çalışmalardır. Çalışmada da belirtildiği gibi iş ve meslek danışmanlığı iki aşamalı bir hizmettir. Meslek danışmanlığı ayağı ilköğretimden itibaren başlayan bir süreçtir ve bu süreçte örgün eğitim kurumlarıyla işbirliği içinde yürütülmesi gereken bir hizmet olarak düşünülmelidir. Oysa ülkemizde bu konuda yeterli bir kurumsal yapı olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim örgün eğitim sistemi içerisindeki Psikolojik Danışmanların kendileri de mesleki rehberlik konusunda eğitim almadıkları gibi, bu konuda ciddi materyal eksikliği olduğunu belirtmektedirler (Korkut,2007,193 vd.). Meslek seçim aşamasında olan bireylerin meslek seçimi konusunda bilinçlendirilmesi yanı sıra yeteneklerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Ülkemizde mesleki eğitim veya akademik eğitime yönelme tamamen ortak bir sınav sistemine bağlı olduğundan bireylerin yetenek ve isteklerinin çokta önemli olmadığı açıktır.

Kurum verileri incelenmesi sonucu kurumun bu konuda oldukça kısıtlı bir hizmet sunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira mevcut okulların %672'sine ulaşılmasına rağmen meslek danışmanlığı çerçevesinde ulaşılan öğrenci sayısı sadece %12'de kalmaktadır. Meslek danışmanlığı hizmeti kurumun birincil görevleri arasında yer almamaktadır. Çünkü bu hizmet ağırlıklı olarak ilköğretim kademesinde verilmesi gereken bir hizmettir ve ülkemizde MEB tarafından verilmektedir.

Kurumun bu alandaki hizmeti daha çok meslek seçimini yapmamış eğitim düzeyi düşük kesimlere ve mesleki açıdan yetersiz kişilerin tekrar istihdamını sağlamaya yönelik meslek edindirme şeklinde sunulmaktadır. Bu hizmetin verileri incelendiğinde kurumsal açıdan yeterli olduğunu söylemek mümkün görülmemektedir. Zira kurumun meslek sahibi olmayan kişilere yönelik meslek danışmanlığı faaliyetleri 2018 yılında 128.667'dir. Oysa aynı yıl TÜİK verilerin göre mesleği olmayan işsiz sayısı (Eğitim düzeyi açısından) 18.798.000 kişidir (TÜİK,2019). Kurum kayıtlarında meslek sahibi olmayan işsiz sayısı ise;1.873,980 kişidir. Kurumun toplam hizmeti TÜİK rakamlarına göre, %0,068, Kurum kayıtlarına göre ise; %6'lık bir orandır ki bu oldukça düşük bir rakamdır.

İş danışmanlığı ise, eğitim sürecini tamamlamış ve işgücü piyasasına girmiş veya işgücü piyasasına çeşitli nedenlerle giremeyen kişilere yönelik bir hizmettir. Kurumun bu kesime yönelik hizmeti çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ülkemizde işsizlik oranlarının yüksekliği yanısıra karşılanamayan açık iş oranları dikkate alındığında bu alanda da ciddi sorunlar olduğu görülmektedir.

Hizmetin ikinci ayağı iş danışmanlığıdır. İş danışmanlığının temel amacı bireyin mevcut mesleğine ve yeteneğine yönelik en kısa sürede işe yerleştirilmesidir. Kurumun iş danışmanlığı da tam bu amaca hizmet etmektedir. Bu konuda ciddi rakamlara ulaşıldığı görülmektedir.2018 yılı itibariyle 5.7999.343 kişiye iş danışmanlığı hizmeti verildiği görülmektedir. Hizmet verilme sayısı açısından oldukça önemli bir rakam gibi görülmekle birlikte sonuç hiçte amaca hizmet eder gibi görülmemektedir. Çünkü kurum 2018 yılında 2.691.257 açık iş almış (İŞKUR,2018,a) fakat bu işlerden sadece 1.057.249 kişiyi yerleştirebilmiştir. İşgücü bulunamayan iş sayısı 1.634.008'dir. Aynı dönem sonunda kurumda kayıtlı işsiz sayısı ise; 2.599.292 kişidir. Yani kurum aldığı açık işler ile kayıtlı işgücünü eşleştirebilseydi kurumda kayıtlı işsiz sayısı 965,284 olacaktı (İŞKUR,2018,a). Başka bir ifadeyle, kurum iş danışmanlığı hizmetinde önemli gelişmeler sağlamakla birlikte bireylerin bu hizmet sonucunda işe yerleştirilmesini sağlama konusunda oldukça yetersiz kalmaktadır. Şüphesiz bu durumun tek suçlusu olarak kurumu suçlamak doğru olmayacaktır. Açık işlerin karşılanamama nedenleri ayrı bir çalışma konusu olarak ele alınmalıdır.

İŞKUR tarafından verilen iş ve meslek danışmanlığı hizmetinin hedef kitlesi içerisinde bulunan işverenlerle iletişim kurulması konusunda 2012 yılından itibaren oldukça başarılı olduğu görülmektedir. İşyeri ziyaretlerindeki artış ile alınan açık işler arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. 2012 yılından itibaren istihdam edilmeye başlanılan iş ve meslek danışmanlarının kurumun işgücü piyasası ile ilişkilerinde canlanma yarattığı açıkça görülmektedir. Nitekim, 2011 yılında70.505 ziyaret sonucu 660.623 açık iş talebi alınırken, bu sayı 2012 yılında Ziyaret sayısı %160 artışla 183.373'e, alınan açık iş ise; %50 artışla 991.804'e yükselmiştir. Bu durum izleyen yıllarda da devam etmiş ve 2018 yılında 663.715.ziyaret ve 2.393.986 açık iş talebinin kuruma gelmesini sağlamıştır. Bu yönüyle İŞKUR işgücü talebinin gelmesini bekleyen kurum olmadan çıkarak piyasa ile iletişim kuran ve onun ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik aktif bir kurum kimliğine yönelmiştir.

Kurumun iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin sunulmasında yararlanan ve 2012 yılı itibariyle göreve başlayan iş ve meslek danışmanları ile verilen hizmetler yakından ilişkilidir. Kurumda halen çalışan iş ve meslek danışmanı sayısı 2018 yılı sonu itibariyle 3926'dır. Kurumun hizmet sunma görevini üstlendiği kitlelerin sayısal çokluğu ile karşılaştırıldığında iş ve meslek danışmanı sayısı oldukça düşüktür.

İş ve meslek danışmanı sayısının yetersizliği yanısıra bu alana yönelik eğitim ve bilgi eksiklikleri de bir diğer sorunu oluşturmaktadır. Ülke insan kaynaklarının değerlendirilmesi sürecinde önemli rol oynayan bu kişilerin sadece lisans eğitimi almış olma şartına ve kısa süreli bir sertifika eğitimine tabi tutulmaları konuya gerekli özenin gösterilmediğinin açık bir göstergesidir.

Hizmetin sunumunda esas olan fiziki yapının yetersizliği hizmetin başarısında özel bir öneme sahiptir. Kurumun fiziki yapısının bu hizmetin görülmesi için oldukça yetersiz olduğu açıktır. Danışmanlık görüşmelerinde danışmanın danışana ayıracağı zaman ve görüşmenin yapılacağı

ortama özel bir öneme sahiptir.Bu durum ise mevcut kurum bunlarının büyük çoğunluğu için yok denecek kadar az imkan sağlamaktadır.

İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinde kurumun gerekli başarıya sağlayabilmesi için yapılması gerekenler şu başlıklar altında toplanmıştır.

Kurumun mevcut kadrolarının %60,7 olduğu göz önüne alındığında hizmette etkinliğin artırılması için öncelikle kendi kadrolarını doldurmayı başarması gerekmektedir. Bu konuda mümkünse Devlet memurları Kanunu kapsamında personel sayısının artırılması, bunun mümkün olmaması durumunda ise, İşsizlik Sigortası Kanunu kaynaklarının kullanılarak sözleşmeli personel alımı yoluyla mevcut çalışanların iş yükünün azaltılması yoluna gidilmelidir.

Personel sayısının artırılması yanı sıra alınacak personelin hizmete ilişkin temel eğitim veren Eğitim Fakültelerinin PDR, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültelerinin Psikoloji bölümü mezunlarının değerlendirilmesi düşünülmelidir.

Meslek danışmanlığı konusundaki yetersizliğin giderilebilmesi için kamuoyu ve hedef kitlelerle iletişim kurulmasını sağlayacak araçların kullanımını artırılmalıdır. Özellikle gençlere kurum çalışmalarını anlatabilmek için sosyal medyanın kullanımı, hizmetlere ulaşmada internet kanalının etkinleştirilmesi gibi yöntemler kullanılabilir. Ayrıca Eğitim kurumlarında görevli öğretmenler ve rehberlik çalışanlarıyla doğrudan iletişime geçilerek öncelikle onların bu konularda eğitilmeleri ve bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır. Kurum hizmet binalarının her kesimden insanın rahatça ulaşabileceği yerlerde ve kullanıma elverişli yapıda olması da bu hizmetlerin yaygınlaşmasında önemli bir etken olacaktır.

İşverenlere yönelik hizmetler konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiş olmakla birlikte, işverenlerin beklentilerine cevap verme konusunda aynı başarının sağlanabilmesi için, kuruma başvuruda bulunanlarla görüşme yapılmasının yeterli olmadığı açıktır. Kurum bu kişilere yönelik iş danışmanlığı hizmetinin etkinliğini artırmak ve işverenlerin beklentileriyle işsizleri eşleştirmeyi sağlamak zorundadır. Bunu sağlayabilmek için;

- Yerelde açık işlere yönelik meslek kursları açılmalı fakat açılan kurslar işverenin isteği doğrultusunda olmasına özen gösterilmelidir. Aynı zamanda işverenlerin kamu kaynaklarını istismar etmesini önlemek için istihdam konusunda zorunluluk getirilmeli ve bu zorunluluğun süresi içerisinde denetimi yapılmalıdır.
- Yerelde karşılanması mümkün olmayan meslekler için mesleki hareketlilik sağlanarak yakın bölgelerden veya diğer bölgelerden işgücünün masraflarının karşılanması yoluyla temini sağlanmalıdır.

Sonuç olarak; iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin başarısı insangücü kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasının olmazsa olmaz koşullarından biridir. Fakat bu hizmet mevcut durumda olduğu gibi işsizlere ve işverenlere yönelik bir hizmet olarak algılanmak yerine, ilköğretim kademesinden başlanarak tüm tarafların katılımıyla gerçekçi bir insangücü kaynağı planlaması çerçevesinde ele alınarak tüm kademelerde yaygınlaştırılmalı ve öğrenci, aile, işveren gibi tüm tarafların işbirliği içerisinde yürütülmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf>,(Erişim Tarihi,23.02.2019)
- 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, (1999),
<https://statik.iskur.gov.tr/tr/kurumumuz/mevzuat/kanun11tr.htm>,(Erişim Tarihi:23.02.2019).
- 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu, (2003),
http://km.corpus.com.tr/MevzuatIcerik.aspx?id=3v1R0_2A3z241w3c35261O2x1r1a210M,(Erişim tarihi:23.02.2019)
- Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi (2006),
<https://www.tbmm.gov.tr/komision/kefe/docs/sosyalsart.pdf>, (Erişim tarihi,23.02.2019).
- Bodur.Z.(2013), İŞKUR İş Ve Meslek Danışmanlığı Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılmasında Performans Ölçümünün Rolü,İŞKUR Uzmanlık Tezi, Ankara,
<http://media.iskur.gov.tr/15659/zeynep-bodur.pdf> (Erişim Tarihi:12.02.2019)
- Emirgil,B.F.,Aca,Z.,İşçiçok,Ö. (2014), Türkiye’de İş ve Meslek Danışmanlığının Etkinliği: Sorun Alanları ve Beklentiler (Bursa İŞKUR Örneği), Çalışma ve Toplum,Cilt:1,Sayı:40
- ERDOĞMUŞ,N,(2011), İş ve Meslek Danışmanlığına Giriş, İş ve Meslek Danışmanlığı, Türkiye İş Kurumu,1. Baskı,Ankara, <https://statik.iskur.gov.tr/tr/duyurular/ISKUR-IMD-EgitimKitabi.pdf> (Erişim tarihi:26.03.2019)
- ILO,Uluslararası Çalışma Örgütü, (1948), 88 Sayılı İş ve İşçi Bulma Servisi Kurulması Hakkında Sözleşme, https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377262/lang--tr/index.htm (Erişim Tarihi: 23.02.2019)
- İLO, Uluslararası Çalışma Örgütü (1992), 142 No’lu İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Hakkında Sözleşme, https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377288/lang--tr/index.htm (Erişim Tarihi:23.02.2019)
- İstanbul Üniversitesi Kariyer Geliştirme ve Uygulama Merkezi,
<http://kariyer.istanbul.edu.tr/tr/content/kariyer-danismanligi/kariyer-danismanligi-nedir-ve-nasil-almaliyim%3F> (Erişim tarihi, 24.02.2019).
- İŞKUR,Türkiye İş Kurumu, (2004), Türkiye İş Kurumu Görev, Yetki Sorumluluğu Yönetmeliği,
https://statik.iskur.gov.tr/tr/kurumumuz/mevzuat/yonetmelikler/gorev_yetki_ve_sorumluluk_yonetmeliği.htm, (Erişim Tarihi:23.02.2019)
- İŞKUR, Türkiye İş Kurumu, (2008). İş Danışmanı El Kitabı, (Erişim:26.05.2018),
http://statik.iskur.gov.tr/tr/ic_kullanicilar/%C4%B0%C5%9F%20Dan%C4%B1%C5%9Fman%C4%B1%20El%20Kitabi.pdf.
- İŞKUR, Türkiye İş Kurumu, (2018,a), 2017 Yılı Faaliyet Raporu,
<https://media.iskur.gov.tr/13578/2017-yili-faaliyet-raporu.pdf>(Erişim:29.05.2018)
- İŞKUR,(2018,b), 2018 Aralık Ay’ı Bülteni, <https://media.iskur.gov.tr/22293/12-aralik-2018-aylik-istatistik-bulten.pdf> (Erişim Tarihi:24.02.2019)
- İŞKUR, Türkiye İş Kurumu, (2019), 2018 Yılı Faaliyet Raporu,
<https://media.iskur.gov.tr/25441/2018-yili-faaliyet-raporu.pdf>, (Erişim Tarihi:24.02.2019)
- İ.İ.B.K.İş ve İşçi Bulma Kurumu, (1971), İstihdamda 25. Yıl, İş ve İşçi Bulma Kurumu 1946-1971,Ayyıldız matbaası, Ankara,
- İ.İ.B.K. İş ve İşçi Bulma Kurumu,(1991), Federal Alman Çalışma Kurumu (BA) Hakkında Genel Bilgiler, Hizmete Özel Eğitim Notu.
- Karagülle,B,(2007),Türkiye’de İşsizliğe Bir Çözüm Önerisi Olarak Türkiye İş Kurumu’nun İş

- Danışmanlığı Hizmetleri, İstihdam Uzmanlığı Tezi, Ankara, <https://media.iskur.gov.tr/15609/basak-karagulle.pdf> (Erişim tarihi,12.02.2019)
- Korkut,Owen,F.,(2008), Meslek Seçimi, Önemi ve Meslek Seçimini Etkileyen Etmenler, Kariyer Yolculuğu. (Ed. R.Özyürek), Avrupa Rehberlik Merkezi (Euroguidance), Ankara., https://korkutfidan.weebly.com/uploads/4/6/0/5/46053217/meslek_se%C3%87%C4%B0m%C4%B0__3.11.2008.doc.(Erişim tarihi:24.02.2019)
- Korkut, F,(2007), Psikolojik Danışmanların Mesleki Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık İle İlgili Düşünceleri Ve Uygulamaları,Hacettepe Üniversitesi Eğitim bilimleri Dergisi,Sayı:32
- Kuzgun, Y,(2014), Meslek Rehberliği ve Danışmanlığa Giriş, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık LTD., 6. Basım,Ankara
- Kuzgun,Y,(2006), Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık LTD., 2. Basım,Ankara
- MEB,(2017) Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik hizmetleri Yönetmeliği
- Manpower,(2018), Yetenek Açığı 2018, <http://www.manpower.com.tr/basin-odasi/yetenek-acigi-2018>, (Erişim Tarihi,24.02.2019)
- Mesleki Yeterlilik Kurumu,(2017), Ulusal Meslek Standardı İş Ve Meslek Danışmanı Seviye 6 Referans Kodu / 11ums0143-6 Resmî Gazete Tarih-Sayı / 29.11.2017-30255 (Mükerrer),
- Niles,G.S,(2003), Career counselors confront a critical crossroad: A vision of the future The Career Development Quarterly. Alexandria:Vol.52, Iss. 1; pg. 70, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/j.2161-0045.2003.tb00629.x> (Erişim Tarihi:24.02.2019)
- Taş, H.Y . (2012). İşkur'un Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin İstihdam Üzerine Etkileri: Yalova İşkur Örneği. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Yıl: 64,Cilt:61 * 2011/2,153-176. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9811> (Erişim Tarihi:26.02.2019)
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu,(2019), Örgün Eğitim İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018 (Erişim Tarihi:24.02.2019)
- Yeşilyaprak, B; “Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığında Paradigma Değişimi ve Türkiye Açısından Sonuçlar: Geçmişten Geleceğe Yönelik Bir Değerlendirme”, <https://docplayer.biz.tr/2137621-Mesleki-rehberlik-ve-kariyer-danismanliginda-paradigma-degisimi-ve-turkiye-acisindan-sonuclar-gecmisten-gelecege-yonelik-bir-degerlendirme.html> (Erişim Tarihi:03.02.2019)
- Yıldız,K,Yörübulut,Ç,M,(2017),Türkiye’de İş ve Meslek Danışmanlığı Sisteminin İşlerliği,Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, Cilt:12,Sayı:1, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/364633> (Erişim tarihi:08.02.2019)